

Nieuwsbrief SR Updates

Nummer 3, 2023

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:84](#) 24-01-2023

Later kennisnemen van bewoordingen: bedreiging tegen het leven gericht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:40](#) 24-01-2023

Post-Jaddoe: veroordeling in hoger beroep na vrijspraak.

RECHTSPRAAK

Post-Jaddoe: veroordeling in hoger beroep na vrijspraak.

Post-Jaddoe: veroordeling in hoger beroep na vrijspraak.

Wenk

De Hoge Raad gaat in dit arrest in op de zienswijze van het VN-Mensenrechtencomité van 26 juli 2022, CCPR/C/135/D/3256/2018 in de zaak van *Jaddoe/Nederland* en op de afdoening van zaken met toepassing van artikel 80a en 81 lid 1 RO in het licht van die zienswijze in gevallen waarin zich de situatie voordoet dat de verdachte (i) in hoger beroep is veroordeeld (ii) ter zake van een of meer feiten waarvan de verdachte in eerste aanleg is vrijgesproken.

De verdediging klaagt namens verdachte, ten aanzien van wie openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen en goederen en medeplegen van bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht, meermalen gepleegd, is bewezen verklaard, dat het hof, door de verdachte te veroordelen voor een feit waarvan hij in eerste aanleg was vrijgesproken, een situatie in het leven heeft geroepen die in strijd is met artikel 14 lid 5 IVBPR.

De Hoge Raad haalt artikel 14 lid 5 IVBPR, General Comment No. 32, overwegingen 45, 47 en 48 van het VN-Mensenrechtencomité over artikel 14 IVBPR, overweging 11.2 tot en met 11.6 en overweging 12 van de zienswijze van het VN-Mensenrechtencomité in de zaak *Jaddoe* en artikel 80a RO en artikel 81 RO aan en overweegt dat de verdachte in de zaak *Jaddoe*, die ten grondslag ligt aan de zienswijze van het VN-Mensenrechtencomité, in hoger beroep veroordeeld is voor onder meer het medeplegen van twee moorden, nadat hij in eerste aanleg van het medeplegen van één van deze moorden was vrijgesproken. Het VN-Mensenrechtencomité nam in die zaak een schending van artikel 14 lid 5 IVBPR aan en betrok bij die zienswijze dat de Hoge Raad het cassatieberoep had verworpen met een verkorte, aan artikel 81 lid 1 RO ontleende, motivering. Volgens het VN-Mensenrechtencomité had deze wijze van afdoening ‘in these specific circumstances’ tot gevolg dat er geen ‘review’ had plaatsgevonden die voldoet aan de eisen van artikel 14 lid 5 IVBPR, ‘due to the lack of evidence that the Supreme Court sufficiently reviewed the facts and evidence in the author’s case’.

De Hoge Raad begrijpt in het licht van het voorgaande de zienswijze in de zaak *Jaddoe* aldus

dat de uitkomst daarvan berust op de door de Hoge Raad gebruikte verkorte motivering. De strekking van de zienswijze is niet dat de cassatieprocedure, zoals deze is vormgegeven in het Nederlandse stelsel van rechtsmiddelen, als zodanig niet voldoet aan de eisen die voortvloeien uit artikel 14 lid 5 IVBPR. Aangenomen moet worden dat het VN-Mensenrechtencomité met de zienswijze in de zaak *Jaddoe* niet heeft willen afwijken van de wijze waarop het VN-Mensenrechtencomité invulling geeft aan het recht op een 'review', zoals naar voren komt in 'General Comment No. 32' en eerdere – deels in ECLI:NL:PHR:2022:1143 onder 31 en 32 aangehaalde – zienswijzen. Daaruit volgt onder meer dat niet is vereist dat het in artikel 14 lid 5 IVBPR bedoelde hogere rechtscollege 'a factual retrial' verricht (vgl. onder meer de zienswijzen en beslissingen van het VN-Mensenrechtencomité van 1 november 2013, nr. 1856/2008 (*Sevostyanov/Rusland*), van 28 oktober 2014, nr. 2105/2011 (*S.S.F. e.a./Spanje*), van 23 juli 2015, nr. 2437/2014 (*V.S./Litouwen*) en van 18 juli 2019, nr. 2541/2015 (*Pozo/Spanje*)).

De Hoge Raad overweegt dat hij in cassatie – na een behandeling van de strafzaak door twee feitelijke instanties – op basis van de tegen de bestreden uitspraak ingediende klachten en op grond van alle voor de beoordeling relevante stukken van het geding, beoordeelt of de bestreden uitspraak moet worden vernietigd wegens schending van het recht of verzuim van vormen. Daaronder zijn begrepen de wettelijke bewijsregels, onder meer die inzake de bewijsmotivering.

De controle door de Hoge Raad van de bewijsvoering van de feitenrechter kan zich niet alleen uitstrekken tot de beoordeling of sprake is van wettig bewijs (vgl. bijvoorbeeld artikel 342 lid 2 Sv) maar ook of de bewezenverklaring kan worden afgeleid uit de door de feitenrechter gebruikte bewijsmiddelen. Daarbij kan de Hoge Raad ook onderzoeken of de conclusies van feitelijke aard, die de feitenrechter heeft getrokken uit de feiten en omstandigheden die in de bewijsmiddelen zijn vastgesteld, begrijpelijk zijn. Bovendien kan de Hoge Raad beoordelen of de feitenrechter toereikend heeft gereageerd op door of namens de verdachte ingenomen uitdrukkelijk onderbouwde standpunten over de bewijsbeslissing, zoals standpunten over de betrouwbaarheid van getuigenverklaringen en de aannemelijkheid van door de verdachte geschetste alternatieve scenario's.

Als de Hoge Raad oordeelt dat de bewijsvoering niet toereikend is, leidt dat in de regel tot vernietiging van de bestreden uitspraak en een nieuwe behandeling van de zaak door de feitenrechter (vgl. ECLI:NL:HR:2020:285).

De Hoge Raad overweegt dat artikel 80a RO de Hoge Raad, nadat de procureur-generaal bij de Hoge Raad de gelegenheid heeft gekregen een advies uit te brengen, de mogelijkheid biedt om – in het kader van een selectie aan de poort – het cassatieberoep af te handelen in de vorm van een niet-ontvankelijkverklaring wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in

cassatie rechtvaardigen. Het gaat, kort gezegd, om zaken waarbij na beoordeling blijkt dat deze duidelijk kansloos zijn, en die daarom versneld worden afgedaan.

Is het cassatieberoep wel ontvankelijk, dan biedt artikel 81 lid 1 RO de Hoge Raad de mogelijkheid om – nadat de procureur-generaal zijn conclusie heeft genomen en de raadsman van de verdachte schriftelijk daarop heeft kunnen reageren – het cassatieberoep te verwerpen met toepassing van een verkorte motivering.

Zowel artikel 80a RO als artikel 81 lid 1 RO heeft als doel om de werklust van de Hoge Raad beheersbaar te houden en de Hoge Raad in staat te stellen zich als cassatierechter te concentreren op zijn kerntaken, te weten het bewaken van de rechtseenheid, het bevorderen van de rechtsontwikkeling en het verlenen van rechtsbescherming (vgl. *Kamerstukken II* 2010/11, 32576, nr. 3, p. 5-7 en EHRM 24 april 2018, nr. 55385/14, ECLI:CE:ECHR:2018:0424JUD005538514, par. 47 (*Baydar/Nederland*)).

De inhoudelijke beoordeling door de strafkamer van de Hoge Raad – die ook bij toepassing van artikel 80a RO of artikel 81 lid 1 RO plaatsvindt door een zetel van (ten minste) drie raadsheren – is in het geval dat aan die bepalingen toepassing wordt gegeven niet anders dan wanneer daaraan geen toepassing wordt gegeven (vgl. ECLI:NL:HR:2019:1732).

De Hoge Raad overweegt dat de klacht op de opvatting berust dat uit de zienswijze van het VN-Mensenrechtencomité in de zaak *Jaddoe* volgt dat de cassatieprocedure als zodanig niet kan worden beschouwd als een beoordeling door een hoger rechtscollege in de zin van artikel 14 lid 5 IVBPR en oordeelt dat die opvatting gelet op hetgeen is overwogen onjuist is.

J.H.J. Verbaan, januari 2023

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 24-01-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:40

Zaaknummer: 22/00595

Rechters: V. van den Brink, J. de Hullu, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: J. Boksem

Wetsartikelen: 80a RO en 81 RO

RECHTSPRAAK

Later kennisnemen van bewoordingen: bedreiging tegen het leven gericht?

Later kennisnemen van bewoordingen: bedreiging tegen het leven gericht?

Wenk

De verdediging klaagt namens de verdachte, ten aanzien van wie bedreiging van een politicus met enig misdrijf tegen het leven gericht is bewezenverklaard, over de bewezenverklaring van de ten laste gelegde bedreiging als bedoeld in artikel 285 lid 1 Sr.

Het hof heeft ten aanzien van de bewezenverklaring verder overwogen dat het van oordeel is dat de verdachte zich op bewezen verklaarde wijze schuldig heeft gemaakt aan een voltooide bedreiging van Omtzigt.

Voor een veroordeling ter zake van een bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht is volgens vaste rechtspraak (onder meer) vereist dat de bedreigde daadwerkelijk op de hoogte is geraakt van de bedreiging en de bedreiging van dien aard is en onder zodanige omstandigheden is geschied, dat bij de bedreigde in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat deze het leven zou verliezen. Verder moet het opzet van de verdachte zijn gericht op zowel het daadwerkelijk op de hoogte raken van de bedreiging door de bedreigde als op het ontstaan van de hiervoor bedoelde vrees bij de bedreigde. Voor een veroordeling is niet vereist dat komt vast te staan dat bij de bedreigde daadwerkelijk vrees is opgewekt. Voldoende is dat de bedreiging van dien aard is en onder zodanige omstandigheden is geschied dat zij in het algemeen geschikt is om de vrees teweeg te brengen.

In de onderhavige zaak heeft Omtzigt verklaard dat hij zich op 20 augustus 2020 op het Plein in Den Haag bevond. Direct na het betreden van het Plein merkte hij dat er een onrustige sfeer hing. Hij werd aangesproken door een groep van circa tien personen, die als het ware op hem afstormden. Dit kwam al behoorlijk intimiderend op hem over. Een aantal personen uit deze groep kwam redelijk dicht bij hem in de buurt. De situatie voelde anders dan in andere gevallen waarin hij mensen te woord staat.

Deze groep, waarvan de verdachte onderdeel uitmaakte, volgde Omtzigt te voet. Op enig moment blokkeerde een onbekende persoon, naar later bleek de verdachte, Omtzigt fysiek de weg door voor hem te gaan staan. Omtzigt werd hierdoor gedwongen om stil te gaan staan. Een andere onbekende manspersoon raakte hem op dat moment aan, hetgeen hij als intimiderend ervoer. De verdachte sprak Omtzigt met luide stem toe, terwijl hij met zijn gezicht intimiderend dicht tegen het gezicht van Omtzigt kwam. Omtzigt voelde zich onveilig door het gedrag van de verdachte en de ontstane situatie. Door de agressieve, intimiderende en opgefokte houding van de verdachte sloot Omtzigt niet uit dat deze persoon hem fysiek aan zou kunnen vallen. Omtzigt heeft toen kenbaar gemaakt dat hij zich niet prettig voelde in de ontstane situatie. Hierna heeft Omtzigt zijn weg vervolgd in de richting van de Lange Houtstraat te Den Haag. De verdachte heeft toen de woorden 'Vieze vuile kankerhond, ik zal je doodslaan mongool!' geroepen in de richting van Omtzigt. De door de verdachte gebezigde woorden hebben Omtzigt een dag later, op 21 augustus 2020, bereikt, nadat hij de beelden van het incident op het internet had gezien en beluisterd.

De verklaring van Omtzigt vindt op belangrijke punten bevestiging in de beelden die zich in het dossier bevinden.

De verdachte heeft ter terechtzitting in hoger beroep erkend dat hij op 20 augustus 2020 te Den Haag 'Vieze vuile kankerhond, ik zal je doodslaan mongool' naar Omtzigt heeft geroepen.

Het hof is van oordeel dat de verdachte met deze bewoordingen, mede gezien de context waarin ze werden geuit, een dermate bedreigende situatie heeft gecreëerd, dat bij Omtzigt in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat de verdachte zijn woorden waar zou maken. In de bewijsmiddelen ligt besloten dat het opzet van de verdachte erop was gericht dat Omtzigt daadwerkelijk op de hoogte zou raken van de bedreiging en dat bij hem de hiervoor bedoelde vrees zou ontstaan.

De omstandigheid dat Omtzigt pas een dag later kennisnam van de uitlatingen van de verdachte en de verklaring van Omtzigt dat de dreiging en onveiligheidsgevoelens die hij op 20 augustus 2020 voelde, die dag niet meer aanwezig waren, nu hij inmiddels in veiligheid was, doen – gelet op de hiervoor weergegeven vaste rechtspraak – niet af aan de conclusie dat sprake is van een voltooide bedreiging in de zin van artikel 285 lid 1 Sr.

De Hoge Raad overweegt dat voor een veroordeling ter zake van bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht in een geval als het onderhavige vereist is dat door de bedreiging, gelet op de aard daarvan en de omstandigheden waaronder deze heeft plaatsgevonden, bij de betrokkene in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat deze het leven zou kunnen verliezen (vgl. ECLI:NL:HR:2005:AT3659) en dat het (voorwaardelijk) opzet van de verdachte daarop

was gericht (vgl. ECLI:NL:HR:1984:AC8252).

De Hoge Raad overweegt dat het hof vastgesteld heeft dat Omtzigt op 20 augustus 2020 op de openbare weg werd aangesproken en gevolgd is door een groep van circa tien personen waarvan de verdachte deel uitmaakte. Het hof heeft verder vastgesteld dat (i) de verdachte Omtzigt op enig moment fysiek de weg heeft versperd door voor hem te gaan staan, waarbij de verdachte Omtzigt met luide stem heeft toegesproken terwijl hij met zijn gezicht intimiderend dicht tegen het gezicht van Omtzigt kwam, waarna Omtzigt kenbaar heeft gemaakt dat hij zich niet prettig voelde in de ontstane situatie, (ii) de verdachte nadat Omtzigt zijn weg vervolgde de woorden: ‘Vieze vuile kankerhond, ik zal je doodslaan mongool!’ in de richting van Omtzigt heeft geroepen, en (iii) Omtzigt een dag later via internet op de hoogte is geraakt van deze uitlating van de verdachte. Op grond van deze vaststellingen heeft het hof geoordeeld dat Omtzigt op de hoogte is geraakt van de door de verdachte geuite bewoordingen en door de gedragingen van de verdachte bij Omtzigt in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat deze het leven zou kunnen verliezen, en dat het opzet van de verdachte daarop was gericht. De Hoge Raad oordeelt dat dit oordeel geen blijk geeft van een onjuiste opvatting en toereikend is gemotiveerd.

J.H.J. Verbaan, januari 2023

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 24-01-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:84

Zaaknummer: 21/03936

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en J.C.A.M. Claassens

Advocaten: B.M.A. Jegers

Wetsartikelen: 285 Sr